

ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ

ВЕСТНИК НУУз

АСТА NUUZ

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
УНИВЕРСИТЕТИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

**ЖУРНАЛ
1997
ЙИЛДАН
ЧИҚА
БОШЛАГАН**

**2022
1/2**

**Ижтимоий-
гуманитар
фанлар
туркуми**

Бош муҳаррир:

И.У.МАЖИДОВ – т.ф.д., профессор.

Бош муҳаррир ўринбосари:

Р.Х.ШИРИНОВА – ф.ф.д., профессор

Таҳрир хайъати:

Сагдуллаев А.С. – т.ф.д., проф.

Аширов А.А. – т.ф.д., проф.

Баллиева Р. – т.ф.д., проф.

Маликов А.М. – т.ф.д., проф.

Юсунова Д.Ю. – т.ф.д., проф.

Муртазаева Р.Х. – т.ф.д., проф.

Мўминов А.Г. – с.ф.д., проф.

Ганиева М.Х. – соқ.ф.д., проф.

Мадаева Ш.О. – ф.ф.д., проф.

Туйчиев Б.Т. – ф.ф.д., проф.

Мухаммедова Д.Г. – псих.ф.д.

Тўхтаев Х.П. – ф.ф.н., доц.

Болтабоев Х. – фил.ф.д., проф.

Рахмонов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Жабборов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Сиддиқова И.А. – фил.ф.д., проф.

Ширинава Р.Х. – фил.ф.д., проф.

Садуллаева Н.А. – фил.ф.д., доц.

Арустамян Я.Ю. – фил.ф.д., доц.

Пардаев З.А. – фил.ф.ф.д., PhD.

Масъул котиб: **З. МАЖИД**

ТОШКЕНТ – 2022

Одилов Б. Белбоғли курашчилар билан олиб бориладиган анъанавий машғулотларда усуллари ноқулай томондан қўллаш ва мувозанат сақлаш турғунлигини шакллантириш тажрибаси.....	147
Пазилов А. The role of virtual learning environment in the formation of linguistic competence.....	150
Равшанов А. Ўзбекистонда суз ҳўжалиги соҳаси учун муҳандис-техник кадрлар тайёрлаш сиёсати.....	154
Раҳмонова Г. Креатив ва ижодий тафаккур муаммосининг хорижий тадқиқотларда ўрганилиши.....	158
Рашидова Г. Театр санъати – маънавий-маърифий тарбия ва маданий юксалиш омили сифатида.....	161
Сайдова С. “Фатавоий оламғирия” асарига меросга монелик қиладиган ҳолатлар.....	165
Сайдова С. “Толерантлик” тушунчаси генезисининг айрим жиҳатлари.....	168
Сейдабуллаева Н. Жамиятда оммавий ахборот воситалари ролини кучайтириш масаласи.....	171
Suleymanova T., Yoqubova N. Kichik maktab yoshida bola shaxsini shakllanishida o'z o'ziga baho berish darajasining ijtimoiy psixologik ahamiyati.....	174
Umirov A. Boshlang'ich ta'limga zamonaviy axborot texnologiyalarini tatbiq etish tamoyillari.....	177
Umurqulova D. Zamonaviy tennisda oyoqlar kuchining ahamiyati va uni mashg'ulotlar davomida tiklash zarurligi.....	180
Фарафонтлова О. Метод дерматоглифики в спортивном отборе в практике подготовки спортивного резерва в единоборствах.....	183
Ҳамидова Д. Номоддий маданий мерос ва уларни сақлаш масалалари.....	186
Хафизова М. Роль игровых интерактивных технологий обучения русскому языку в архитектурных ВУЗах.....	189
Холикулов Б. Дастурий-услубий комплексдан фойдаланиш асосида ишлаб чиқилган методик таълим тизимини амалга ошириш.....	192
Ҳақбердиев Б. Муҳандислик графикаси ва дизайн фанларини ўзаро интеграциялаш асосида талабаларни график ва бадний-ижодий билим ва кўникмаларини такомиллаштириш.....	195
Ширинова Ф. Аралаш таълим муҳитида тиббиёт-фармацевтика талабаларининг мустақил фаолиятини ривожлантириш.....	199
Shonazarov O. Ta'lim muassasalari o'quvchi-talabalarini tibbiy nazoratdan o'tkazish.....	202
Шопулатов А. Ўзбекистонда спорт захирасини тайёрлаш тизимининг илмий-назарий асосларини такомиллаштириш.....	204
Yusupov I. Xorijiy mamlakat va o'zbekistonlik yuqori malakali bosqon ulotruvchilarni yillik tayyorgarlik mashg'ulotlari tahlili.....	207
Юсупова М. Создание в ташкенте театрального института.....	210
Юсупова Н. Феномен монтажа в экранном искусстве.....	214
Ярманова Ю. Жамоа муносабатлари асосида амалга ошувчи ижтимоий-маданий адаптация жараёни.....	217

Филология

Алиева Э. Парцеллированные и инпарцеллированные конструкции в современной русской лингвистике.....	221
Асадов М. “Ёлғизлик” мотивининг илмий-назарий, бадний-тарихий талқинлари.....	226
Атабоев А. Ўзбек-инглиз тилида боғловчиларнинг прагматик хусусиятлари ва уларнинг таржимада ифодаланиши муаммолари.....	230
Ахрарова Ф. Таълим тизимида лугатларнинг ўрни.....	235
Журақобилова Ҳ. Француз ва ўзбек тилларидаги ранг англатувчи фразеологик иборалар тадқиқи.....	238
Камбаровна М. Семантические характеристики пословиц с базовой лексемой «человек» (английский, русский, узбекский, казахский языки).....	242
Kozimova Z. Alisher Navoiy asarlarida tomosha san'atiga aloqador tushunchalar tasnifiga doir.....	246
Қурбоннов П. А.Фитратнинг «Шайтоннинг тангрига исёни» ва инглиз шоири Ж.Г.Байроннинг «кани» драмаларида инсон ва олам муносабатларининг фалсафий-поэтик таҳлили.....	251
Мамадиярова Ю. Экфрасис феноменининг лингвистик таҳлили.....	255
Mamatqulova T. Alisher Navoiy asarlarida qo'shiqchilik san'atiga oid terminlarning qo'llanilishi.....	259
Мустафаева С. Мин даври романларида от туркум сўзларининг лексик-морфологик параметрлари хусусида.....	263
Ниязова Г. Жаҳон тилшунослигида детектив асарларининг лингвистик ўрганилиши.....	266
Раҳимова М. Семантическое развитие слова.....	269
Rahmatova F. Mahdumi A'zamning hayoti va faoliyati.....	272
Солнцева С. Дрон журналистиканинг пайдо бўлиши ва ривожланиш босқичлари.....	275
Уралов А. Морфемалар тизимида аглютинация ва фузия муносабати.....	278
Ўрмонова Н. Ономастика ва таржима муаммолари.....	281
Fayziyeva A. Shaxsiy rivojlanishga oid asarlarning lingvistik xususiyatlari.....	285
Xudayberganov G*. Jorj Oruellning hayoti va dastlabki ijod davri.....	289
Xudayberganova M. Joan Ketlin Roulining hayoti va dastlabki ijod yillari.....	292
Эшонкулова С. “Мухаммас”да нола чеккан кўнгил торлари.....	295

УДК: 81'-82.312.4(100) А.Навои

Гулнора НИЯЗОВА,

Алишер Навоий номидаги Ўзбек тили ва адабиёти университети катта ўқитувчиси
niyazovagulnorakhon@gmail.com

Алишер Навоий номидаги ТошДўТАУ профессори, филология фанлари доктори Л. Р. Раутова тақрипти асосида

ЖАҲОН ТИЛШУНОСЛИГИДА ДЕТЕКТИВ АСАРЛАРНИНГ ЛИНГВИСТИК ЎРГАНИЛИШИ

Аннотация

Мақола жаҳон тилшунослигида детектив асарларнинг лингвистик хусусиятларини таҳлил ва тадқиқ қилиш масаласининг долзарблиги, бадний матиларнинг лингвистик таҳлили ҳақида.

Таянч сўзлар: тилшунослик детектив, лингвистик воситалар, лингвистик таҳлил, когнитив вазифа, бадний матилар, сифатли контент-таҳлил.

ЛИНГВИСТИЧЕСКОЕ ИЗУЧЕНИЕ ДЕТЕКТИВНЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В МИРОВОЙ ЛИНГВИСТИКЕ

Аннотация

В статье обсуждается важность изучения лингвистических особенностей детективных произведений в мировом языкознании, а также необходимости лингвистического анализа художественных текстов.

Ключевые слова: лингвистический детектив, лингвистический инструмент, лингвистический анализ, познавательная задача, художественные тексты, качественный содержательный анализ.

LINGUISTIC STUDY OF DETECTIVE WORKS IN WORLD LINGUISTICS

Annotation

The article discusses the importance of studying the linguistic features of detective works in world linguistics, as well as the need for a linguistic analysis of literary texts.

Key words: linguistic detective, linguistic tool, linguistic analysis, cognitive task, literary texts, qualitative meaningful analysis.

Кирриш. Жаҳон тилшунослигида детектив асарларнинг лингвистик хусусиятларини таҳлил ва тадқиқ қилиш тенденциялари XX асрнинг иккинчи ярмидан бошлаб ўзининг янги босқичига кўтарилди, камрови ва илмийлик нукта назаридан кенгайди.

Эдгар Аллан По инглиз адабиётида детектив фантастиканинг отаси ҳисобланади. Чунки у биринчилардан бўлиб фантастик детектив асарлар яратди. Понинг "Морг кўчасидаги қотиллик" (1841) [17], "Мари Роженнинг сири" (1842-43) [18] ва "Ўғирланган мактуб" (1844) [19] каби асарларидаги бош қаҳрамон изкувар Огюст Дюпен ақл-заковатини ҳайратланарли сюжет билан моҳирона уйғулаштириши жозибали детектив ҳикояни қурши учун асосий талаблар режасини очиб беради. Понинг ўша даврнинг сентименталистик ёки дидактик ҳаск адабиётига муқобиллигини Артур Конан Дойл давом эттиради. Дойл ўзининг энг зўр, ҳаваскор детективи Шерлок Холмсни ҳикоя иқтисодига кўпроқ қонуний ажратмалар учун аҳамиятсиз элементларга кўпроқ эътибор берадиган ҳикояларда жойлаштиради.

Мавзуга оид адабиётларнинг таҳлили (Literature review). Холмс шу қадар машҳурки, Дойл уни "Баскервилларнинг ити" (1901-02) [20] ретроспектив ҳикоясида тириштиришга ва ҳатто "Бўш уйнинг сарғузагилари" (1901-02) [21] фильмида уни жонлантиришга қарор қилади, бу эса ўқувчиларни мамну этиди. Бадний мати жуда серкирра эканлиги сабабли уни турлича тадқиқ этиш мумкин. Яъни, насрий асарлар матни "қайта-қайта кодланган" (Винокур Г.О.) [1], ўта мураккаб тузилишга эга бўлгани ҳолда ҳар хил лингвистик воситаларни ўз ичига олади. Мазкур ҳолатларни инобатга олиб, исталган тилни хорижликларга ўқитишда, ўргатишда дастлабки босқич сифатида ўқитувчи томонидан асарларнинг кўп қиррали таҳлиliga

лингвистик [2], услубий, маданий, адабий характердаги индивидуалликларга кўра ёндашиш бўйича жиддий изланиш ва тадқиқотлар амалга оширилган. "Адабий ва бадний асарнинг маъноси, - деб ёзган эди 1959 йилда Г.О.Винокур, - у ёзилган сўзларнинг тўғридан-тўғри маъноси ва мазмунининг ўзи, унинг мавзуси ўртасидаги яхши маълум муносабатдир. Бадний дизайн мавзуси ва гоёси..." [22], яъни, бадний мати мураккаб тузилишга эга мажмуа сифатида мазмун ва шакл, гоёвий, мавзуйи ва лингвистик элементларнинг уйғулиги эканлигини ҳисобга олиб, ўқитувчи дарсда у ёки бу иш услубини танлайди. Бу тадқиқотлар битта аниқ мақсадга бўйсунди ва уларнинг ҳар бири билан ўқитувчи (ва, албатта, талабалар) турли қийинчиликларга дуч келган. Шундай муаммолардан бири ўқувчиларнинг бадний матини на фонетик, на лексик, на морфологик, на синтактик даражада лингвистик таҳлил қилиш кўникма ва малакаларига эга эмаслиги масаласидир [2]. Аммо бундай таҳлил элементлари дарсда бўлиши лозим. Ҳаддан ташқари мослашшга йўл қўймасдан, тилдаги қийинчиликларни бартараф этиш, лутат билан ишлаш кўникмаларини шакллантириш, ўқувчиларнинг лутат бойлигини бойитиш, сўзларни лексик таҳлил қилиш, лексик бирликларни семантиклаштириш, уларнинг мослигини кўрсатиш учун зарур бўлган матннинг лексикограмматик изоҳи [2], тилнинг грамматик тизимининг маълум бир матни ёрдамида ўрганиш, стилистик тузилмалар билан танишиш, матннинг синтактик ва тиниш белгиларини таҳлил қилиш - буларнинг барчаси ва бошқалар рус тили дарсларида бадний матидан фойдаланганда мумкин. А.И.Новиков мати муаллифи коммуникатив, адресат эса когнитив вазифани ҳал қилади, деб ҳисоблаб, "муаллифнинг нутқ таъсирига йўналтирилган коммуникатив вазифаси тил

воситаларини энг яхши тарзда таниш ва тақсимладан иборат" [14] дея таъкидлайди. Адекват йўл, муаллиф нуктаи назаридан, унинг нутқ ниятини етказишдир. Мати ҳақидаги маълумотлар ўқувчи олдида шундай "тил тўплами"да пайдо бўлади, бу эса адресат когнитив вазифани ҳал қилганда матнинг маълум ўзгаришларини ва ўзгартиришларини талаб қилади, унинг мақсади матнинг умумий маъносини тушунишдир" [14]. Адабий асар мазмунини тилшунослик фаннинг предмети эмас, деб ҳисоблаган В.В.Виноградов шундай ёзган эди: "Тилшунослик бу мазмунни ифодалаш усуллари ёки ифода воситаларининг ифодаланган мазмунга муносабати кўпроқ қизиқтиради. Аммо бундай тадқиқот нуктаи назаридан мазмун бадний адабиёт тилини ўрганишдан ташқарида қола олмайди. Дарҳақиқат, бадний асарда очилган воқелик унинг нутқ қобилитида гавдаланади. Бу ерда номлари қўйилган ва такрорланган объектлар, шахслар, ҳаракатлар турли функционал муносабатларга қўйилади. Буларнинг барчаси адабий асарнинг ички композицион-семантик бирлигида сўз, ибора ва конструкцияларнинг алоқа қилиш усуллари, қўлланилиши ва динамик ўзаро таъсирга таъсир қилади ва ўз аксини топади. Адабий асарнинг тузилишидаги нутқ воситаларининг таркиби унинг "мазмун"и билан узвий боғлиқ бўлиб, муаллиф томонидан унга бўлган муносабатнинг табиатига боғлиқ" [15]. Шунингдек, ўқиниши ўргатишнинг асосий босқичида турли хил функционал услублар орасидан бадний наср услубини таниш тақлиф этилади. Чунки адабий ва минтақавий ёндашув тарафдорлари (Л.С.Виготский, О.И.Никифорова ва бошқалар) далилларига асосланиб, 16-18 ёшда ўқувчиларда турли жанрдаги бадний адабиётларни ўқиниши қизиқиш кучаяди. Бадний матнинг ўзига хос хусусияти унинг мутлақ антропоцентриклги (И.Я.Чернухина, А.И.Домашнев ва бошқалар) [7], яъни бадний адабиёт инсонни тушунишига қаратилган бўлиб, у кўпчилик талабаларнинг билим ва интилишларига мос келади, деб эътироф этишган.

Таҳлил ва натижалар (Analysis and results). Адабий матни идрок этишни пухта ўрганиш керак. Шу мақсадда нутқнинг бу тури учун мавжуд бўлган мазмун ифодасининг умумий қонуниятлари билан танишиш лозим. Шунинг учун нутқмаслик керакки, адабий мати мазмунининг уч турига маълум даражада мос келадиган матни идрок этишнинг уч даражаси мавжуд. Биринчи даражада аниқ мазмун идрок қилинади (бевосита ифодаланади), иккинчисида – имплицит (чуқур, бевосита ифодаланмайди; субтекст), учинчисида – эстетик (барча санъат асарларига хос бўлиб, гўзаллик туйғусига таъсир қилади). Матнинг бу идрокини ўрганиш учун матни таъкил этадиган барча бирликларга эътибор қаратадиган лингвистик таҳлил алоҳида аҳамиятга эга, бу шубҳасиз эстетик мазмунни етказишга ёрдам беради. Имплицит ва эстетик мазмунни ифодалашга ёрдам берувчи барча тил воситалари тасодифий эмас, балки тизимлидир. Уларни икки гуруҳга бўлиш мумкин:

- 1) тил бирликларининг сифат хусусиятларига оид;
- 2) уларнинг матидаги миқдорий муносабатлари билан боғлиқ.

Сифат хусусиятларига кўра, бир бирлики бошқа бир қатор бир хил бирликлардан таниш, яъни тил тизимининг парадигматик муносабатларидан фойдаланишни назарда тутидиганларини эътиборга олиш лозим. Бу хусусиятлар уч ҳолатда содир бўлади. Биринчидан, бир бирлик нейтрал тил меъёрига нисбатан бирор жиҳатдан белгиланиши мумкин, яъни функционал-стилистик ёки эмоционал-экспрессив рангга эга бўлиши, фойдаланиш доираси билан чекланиши ёки пассив фондга мансуб бўлиши ва ҳоказо. Ҳозиргача адабиёт

соц.логлари чекланган материаллар, одатда анкеталарга жавоблар учун сифатли контент таҳлилидан фойдаланадилар.

Бадний асар тили бўйича ўзбек тилшунослигида ҳам қатор ишлар қилинган бўлиб, З.Холманова [3], Б.Халиков [4], Б.Умуркулов [5] томонидан бадний асар тили, унинг лексик сатҳи ҳамда баднийлик жиҳатлари таҳлилга тортилган. Хулоса қилиб айтганим бўлсак, сифатли контент-таҳлил тадқиқотининг асослиги тегинли категория шаклланишига ва назарияга умумлаштирилиши мумкин бўлган ҳақиқий натижаларга боғлиқ. Холсти таъкидлаганидек, "умумийлик тамойили бўлиши керак", яъни "мазмун таҳлили назарий аҳамиятга эга бўлиши лозим" [16]. Бошқача қилиб айтганда, "матили маълумотлардан алоқа моделидаги компонентларнинг бошқа маълумотларига умумлаштириши мумкин" [6]. Тўлиқ тугатилмаган маълумотларнинг мувофиқлиги билан аниқланган тоифаларнинг ҳақиқийлиги турли таснифлагичларни қўллаш орқали амалга оширилади. Бир нечта таснифлагичлардан фойдаланган ҳолда, ҳар бир концепция тоифаси синонимларни ўз ичига олиши учун кенгайтирилиши мумкин. Бундай ҳолларда, бир атома аниқ ўзгарувчи, бошқа(лар) эса яширин ўзгарувчи сифатида қабул қилиниши мумкин. "Контентни таҳлил қилиш муайян муаммо учун энг мазмунли тоифаларни қўллаш керак, нисбатан ўзига хос ва аниқ тоифалар кўпинча энг мазмунли бўлади" [8].

Доросида сифатли контент таҳлилин аналитик олиши учун ҳал қилиниши керак бўлган асосий муаммо шунчаки "интуитив таркиб" (Крипендорф Кириш, 6) эмас, балки "семантиканинг муҳим жараёни" учун жавоб берадиган параметрларни яратиб зарурати эканлиги аён бўлади. Крипендорф хулоса қилганидек: "Матнинг интуитив талқинидан фарқли ўлароқ, хабар мазмунини илмий таҳлил қилиш аналитик жараёнларнинг аниқ бўлишини" ва "расмий тилда ифодаланишини" талаб қилади (Кириш, 9-бет). Шундай қилиб, "ҳақиқат билан идентификация қилинган" адекватлик, объективлик, ишончлилик мезонларини ва "мувофиқлик билан аниқланган" ҳақиқийлик муаммоларини [6] қондириш учун "тадқиқот жараёнининг ҳар бир босқичи аниқ белгиланган қондаларга асосланиши керак".

Адабий асарнинг таъсир кучи ва муаллиф маҳоратини поэтиканинг энг асосий унсурин бўлган бадний нутққа ва услубга боғлиқ равишда тадқиқ этиш ўзининг яхши самараларини беради. Чунки ижодкор сўз воситасида образ яратди, энг таъсир ва бадний ифоданинг аниқлиги адиб қўллаган оригинал сўз ҳамда ибораларга тегинли бўлади. Зеро, адабиётшунос олим Йўлдош Солижонов жуда ўринли таъкидлаганидек, "воқеаларни тасвирлашга, қаҳрамонларнинг табиатига мос келадиган бадний нутқ шакли чинакам санъат асарининг гўзаллигини таъминловчи кўзгу ҳисобланади. Уни тўғри танилай билиш эса ёзувчининг маҳоратига боғлиқ" [13]. Шу маънода ўзбек тилига маҳорат билан таржима қилинган "Чўқинтирган ота" романининг тили раво ва воқеалар ривожидидаги темп-шиддат ўқувчи эътиборини ўзига тортиб туради. "Шайтанат" тили ва услуби жиҳатидан ранг-баранг, унда бошқа адабий тур ва жанрларга хос унсурлар қоришиқ ҳолда келади. Бу ўринда асарда учраб турадиган шеърый матилар, халқ отаки ижоди намуналари бўлган ҳикоят ва ривоятлар назарда тутилмоқда.

Хулоса (Conclusion). Маълумки, ҳар қандай бадний асар воқеликнинг бадний талқини бўлиб қолмасдан ҳаётнинг ўзига хос фалсафий қонуниятларини акс эттирувчи залворли фикрларни ҳам ўртага ташлаши билан муваффақият ҳозирлади. Бу борада ҳар икки муаллифнинг ўз услуби ва таянувчи омиллари бор. Пьозо

“Чўққитирган ота”да кўплаб ҳикматли сўзларни асарда гоҳ қаҳрамонлар тили, гоҳ ўз тилидан баён этган. Жумладан, Дон Корлеоне “Friendship is everything. Friendship is more than talent. It is more than government. It is almost the equal of family” [11]. (“Дўстлик ҳамма нарсадан улутдир. Дўстлик истеъдоддан юқори туради. Дўстлик ҳар қандай ҳукуматдан кучлидир. Дўстлик оиладан сал пастроқда туради”) [12], дейди. Бу ҳикматли гап улут алломалардан ёки жавонмардлардан бирига эмас, мафия сардорига тегишли. Унинг ўзи ана шунга амал қилиб яшайди, ҳузурига ёрдам сўраб келган кишиларни сира ҳам ноумид қайтармайди ва унга дўстлигини тақлиф этади. Албатта, муаллиф айтганидек, бу дўстлигини бегараз, деб бўлмайди. Лекин одамлар ҳеч бўлмаса, Чўққитирган ота айтгани каби, дўст бўла олганида ҳам ҳозиргидан анча яхши яшаётган бўлар эди. “I understand you have to deal with a lot of people who try to seem more important than they are. In my case the reverse is true” [11] (“Менинг билишимча, ўзини катта одам қилиб кўрсатадиган юкчи одамлар билан тез-тез учрашиб туришингизга тўғри келади, шекилли”) [12], дейди Том Хейген ўзига нисбатан бепасанд муносабатда бўлган, Чўққитирган отанинг қудратини ҳис қилолмаётган

Вольцага. Унинг бу гапини икки хил маънода тушуниш мумкин. Биринчиси, Вольца турли жомушлар билан муносабат қиладиган одамларнинг баъзилари унга гапини ўтказиш учун ўзини катта одам қилиб кўрсатишга уриниши мумкин; иккинчи маъноси, ҳисобсиз бойлик, шон-шухрат, юлдузли оилалар, катта амалдорлар билан ошначилик кишига ҳар қандай катта одамини ҳам кичкина қилиб кўрсатиб қўйиши мумкин. Вольца биринчи маъно доирасида фикрлаётган эди, Том эса иккинчи маънога ишора қилади. Бу гап аниқ мўлжалга тетади ва Вольца жазаваси кўзиган вақтида ҳам Доннинг номига бир оғиз ёмон гап айта олмайди. Дон муомалага киришадиган инсонларнинг қандай одам эканини билимоқчи бўлса, Томдан “у сицилиялик” ёки “сицилиялик эмас”, деган жавобни кутади. Сўралган одам ҳақидаги фикрнинг қатъийлашувига шу гапнинг ўзи кифоя. Хулоса сифатида жаҳон тилшунослигида бадний асар тилини тадқиқи орқали тил ўргатиш, лингвомаданий, социолингвистик жиҳатларга кўра ўрганиш, бадний асар тилининг мураккаблигидан келиб чиқиб уни когнитив тадқиқ қилиш борасида жиддий тадқиқотлар амалга оширила бошлангиллигини алоҳида этироф этишимиз мумкин.

АДАБИЁТЛАР

1. Винокур Г.О. Об изучении языка литературных произведений. – М., 1959. С. 247.
2. Филимонова Н. Ю. Лингвистический подход к художественному тексту в иностранной аудитории. Волгоградский государственный технический университет. 2017.
3. Холманова З. “Бобурнома” лексикаси тадқиқи. Филол. фан. докт. ... дисс. – Тошкент, 2012.
4. Холков Б. Детектив романларда воқеликнинг бадний талқини тизимли моделлаштириш (Марио Пьюзонинг “The Godfather” ва Тоҳир Маликнинг “Шайтанат” асарлари мисолида) Филол.фалсафа.фан.д (PhD) автореф. – Термиз, 2017.
5. Умуркулов Б. Ўзбек бадний насрининг лингво-услубий шаклланиш асослари. Филол. фан. докт. ... дисс. – Тошкент, 2020.
6. Linkqvist, Kent. “Approaches to Textual Analysis.” Ed. Rosengren, Advances in Content Analysis 23-41. Print.
7. <https://urok.1sept.ru/articles/579908>
8. Berelson, Bernard. Content Analysis in Communication Research. 1952. New York: Hafner Press, 1971. Print. P. 148
9. Linkqvist, Kent. “Approaches to Textual Analysis.” Ed. Rosengren, Advances in Content Analysis 23-41. Print. P. 147
10. Greimas, Algirdas Julien. Structural Semantics: An Attempt at a Method. 1966. Lincoln, London: University of Nebraska Press, 1983. Print
11. Mario Puzo. The Godfather, p.41-68
12. Марио Пьюзо. Кўрсатилган асар
13. Солижонов Й. Мўъжизалар сехри. – Т.: Адиб. 2013. – Б. 26.
14. Новиков А. И. Извлечение знаний из текста как результат его осмысления // Языковое сознание: содержание и функционирование: 13-й Международный симпозиум по психолингвистике и теории коммуникации. Тезисы докладов. – М., 2000. С.170.
15. Виноградов В. В. О языке художественной литературы. – М.: Изд-во Академии наук СССР, 1959. С. 91.
16. Holsti, Ole R. Content Analysis for the Social Sciences and Humanities. Reading: AddisonWesley, 1969. Print. P.
17. Published in *Graham's Magazine*.
18. Published in *Ladies' Companion* in three installments, November and December 1842 and February 1843.
19. It first appeared in the literary annual *The Gift* for 1845.
20. Both “The Hound of the Baskervilles” and “The Adventure of the Empty House” were first serialised in *Strand Magazine*.
21. In later publications called “The Empty House.”
22. Ўша асар. – ўша бет. Винокур Г.О. Об изучении языка литературных произведений